

Annika Alm

Svar på remiss av klimatanpassningsutredningens betänkande SOU 2017:42 "Vem har ansvaret?"

Ärende

Regeringen beslutade den 12 november 2015 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över vissa frågor om klimatanpassning. I uppdraget ingick att analysera hur ansvaret fördelas mellan staten, landstingen, kommunerna och enskilda för att anpassa pågående och planerad markanvändning samt bebyggd miljö till ett gradvis förändrat klimat. Utredaren skulle också analysera eventuella hinder och begränsningar i lagstiftningen för genomförande av sådana anpassningsåtgärder. Utredaren har valt att begränsa utredningen till att omfatta bebyggelse och byggnader.

Danderyds kommun framför att olika begrepp bör användas beroende på om det avses en översvämning orsakad av höjda vattennivåer i hav, sjöar och vattendrag respektive om det avses översvämningar som främst orsakas av intensiva nederbördstillfällen; då dagvattenhanteringen (avlopp) blir aktuell. Kommunen ser svårigheter med vissa av de föreslagna åtgärderna i utredningen, då stora delar handlar om omfattande utredningsarbete i väldigt tidiga skeden, samt i vissa fall utredningskrav i bygglovsskede efter att detaljplanernas genomförandetid gått ut.

Kommunledningskontoret förslag till beslut

Kommunstyrelsen överlämnar kommunledningskontorets yttrande enligt tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Annika Alm

Bakgrund

Regeringen beslutade den 12 november 2015 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över vissa frågor om klimatanpassning.

I uppdraget ingick att analysera hur ansvaret fördelas mellan staten, landstingen, kommunerna och enskilda för att anpassa pågående och planerad markanvändning och bebyggd miljö till ett gradvis förändrat klimat. Utredaren skulle också analysera eventuella hinder och begränsningar i lagstiftningen för genomförande av sådana anpassningsåtgärder.

Huvuduppdraget är att klarlägga ansvarsfördelningen mellan stat, kommun, landsting och andra för all mark och alla climateffekter.

Ansvarsfördelningen är beroende på vilken mark som avses, lagstiftningen är inte samma för exempelvis bebyggelse jämfört exempelvis med jordbruk eller skogsbruk. Innebörden är att ämnet är tvärsektorielt och omfattar en stor del av samhället. På grund av detta har utredningen avgränsat uppdraget till det område som benämns bebyggelse och byggnader. För en del av bebyggelsen gäller särregler. I analysen ingår därför inte anläggningar som omfattas av särreglering, som vägar, järnväg, kärnkraftverk och vindkraft. Bebyggelse ska som huvudregel planläggas genom detaljplan eller områdesbestämmelser. Detaljplan krävs om det handlar om ny sammanhållen bebyggelse eller bebyggelse som ska förändras eller bevaras i ett sammanhang. Utredningen har utgått från bebyggelse som planlagts i detaljplan. Skälet till denna avgränsning är att här är ansvarsfördelningen mellan stat och kommun och fastighetsägare särskilt angelägen, eftersom det handlar om en övergripande fördelning.

En särskild fråga var att se över befintlig lagstiftning och föreslå de ändringar som krävs för att få till en långsiktigt hållbar dagvattenhantering. Uppdraget skulle redovisas senast den 28 februari 2017, men förlängdes till den 31 maj 2017 i tilläggsdirektiv. Utredningen antog namnet Klimatanpassningsutredningen.

Annika Alm

Kommunledningskontorets yttrande

Klimatanpassning är en viktig fråga och utredningen problematiserar och visar konkret på effekterna när detta inte görs på ett effektivt sätt.

För att öka tydligheten i utredningen anser Danderyds kommun att olika begrepp bör användas beroende på om det avses en översvämning orsakad av höjda vattennivåer i hav, sjöar och vattendrag respektive om det avses översvämningar som främst orsakas av intensiva nederbördstillfällen; då dagvattenhanteringen (avlopp) blir aktuell.

Utredningen föreslår ett **utökad utredningsansvar för kommunerna i framtagandet av översiktsplan (plan- och bygglagen 3 kap 5§ pkt 7)**. För att kommunerna ska kunna kartera risker samt föreslå åtgärder för marken som blir klassad som riskmiljö konstaterar Danderyds kommun att det krävs omfattande utredningar. Vissa utredningar kan i praktiken vara omöjliga att genomföra eftersom detaljutformningen av större utredningsområden för bebyggelse inte är känd i översiktsplaneskedet. En översiktlig kartering och reservering av ytor som kan komma att få en förhöjd risk på grund av framtida förhöjda havsnivåer är dock relevant, och görs i stor utsträckning i kommunerna idag. Åtgärder på mark som kan komma att bli översvämmad kan i många fall kräva kommunövergripande samarbeten. I dessa fall anser Danderyds kommun att hanteringen bör ske på regional alternativt statlig nivå.

Utredningen föreslår även en **möjlighet till utökad lovplikt vid förändring av markytans utformning inom detaljplan (plan- och bygglagen 9 kap. 12 §)**. Danderyds kommun anser att idén med utökad lovplikt vid förändring av markens utformning är god, dock ser kommunen att en otydlighet kring ansvaret kan uppstå. Ur ett dagvattenöversvämningssperspektiv är det mer intressant att styra hur ytan avvattnas än vad ytan består av för material. Om till exempel en grusad uppfart asfalteras men dagvattnet kan rinna från asfalten till en gräsyta ökar inte avrinningen nämnvärt. Idag har varje fastighetsägare ansvar för att använda sin fastighet utan att negativ påverkan för grannar uppstår. Bortledning av dagvatten på allmänna platser har idag kommunen som huvudman ansvar för. Rättsförhållandet hur en fastighetsägare nyttjar sin fastighet och dess påverkan på intilliggande fastigheter fångas i regel redan upp i jordabalkens 3 kap 3§. Förhållandet mellan fastighetsägare och dagvatten/avloppsavrinning är reglerat i Vattentjänstlagen. Om en utökad lovplikt med syfte att reglera klimatanpassningen genomförs i plan- och bygglagen, riskerar detta att bidra till en ökad otydlighet kring ansvarsfrågan.

Annika Alm

Vidare föreslår utredningen om förslag till lagändring så att det blir **möjligt för kommunen att kunna avslå ansökan om bygglov inom detaljplan vid risk för skada på grund av översvämning, ras, skred eller erosion (plan- och bygglagen kap 9 30§)**. Danderyds kommun ser risker med hur en sådan möjlighet ska kunna genomföras rättssäkert. Det är oklart om utredningen avser att byggherren eller kommunen ska påvisa att risk inte föreligger vid eventuell byggnation. Om ansvaret läggs på kommunen ser Danderyds kommun en risk för vad som händer om en översvämning ändå sker.

Att kommunen även efter detaljplanens genomförande får ett utredningsansvar vid varje bygglov är en omfattande uppgift, framför allt om även avlopps/dagvattenöversvämningar ska inkluderas, utöver vad som redan är reglerat i vattentjänstlagen.

Utredningen föreslår också **förslag till utökat fastighetsansvar att själv tillgodose behovet av bortledning av dagvatten (Lag om allmänna vattentjänster)**. Av utredningen framgår inte om detta förslag innebär ett minskat ansvar på den kommunala VA-anläggningen eller inte. Om det föreskrivs att enskilda fastighetsägare kan fördröja sitt dagvatten på egen mark, skulle det i praktiken kunna vara möjligt att den kommunala VA-anläggningen dimensioneras utifrån denna förutsättning. Danderyds kommun befarar att föreslagen förändring om ett delat ansvar mellan enskilda fastighetsägare och VA-huvudmannen för bortledandet av dagvatten kommer bidra till en större otydlighet kring ansvaret än idag.

Avslutningsvis föreslår utredningen att Boverket ska samordna det nationella klimatanpassningsarbetet för bebyggelse och byggnadsverk. Danderyds kommun anser att klimatanpassning är, som utredningen visar, ett brett ämne och skulle kunna delas på flera olika myndigheter där Boverket med stor sannolikhet skulle kunna ha en stor roll. Samordning av arbetet kring klimatanpassningsarbete för översvämning på grund av stigande nivåer i hav, sjöar och vattendrag kan exempelvis vara skilt från klimatanpassningsarbetet för avlopps och dagvattenfrågan.

Åsa Heribertson
KommundirektörDavid Grind
Plan- och exploateringschef

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteutlåtande
2. SOU 2017.42 Vem har ansvaret?

Annika Alm

Expedieras

m.registrator@regeringskansliet.se

kerstin.gronman@regeringskansliet.se